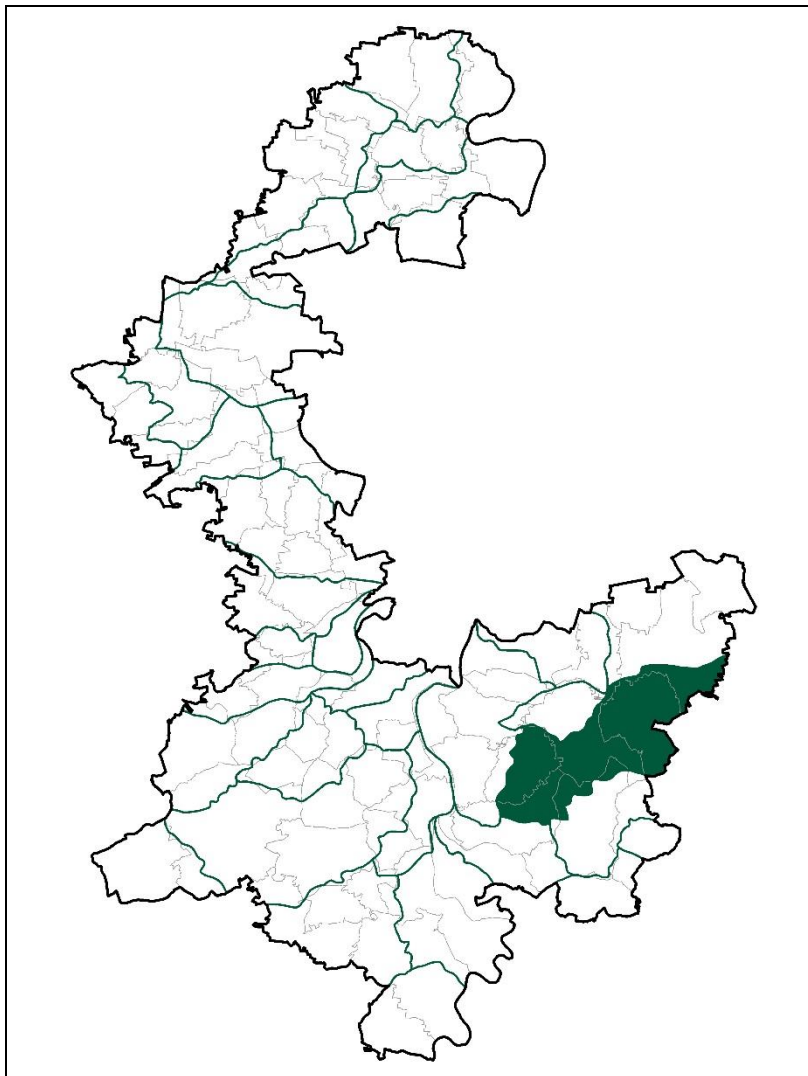

PODVRŠÍ

33

VYMEZENÍ KRAJINNÉHO OKRSKU

Krajina mezi Psáry a Liběň

Krajina okolo Liběň, pohled ze severu na jih

Údolí Zahořanského potoka u Psár

Dotčené obce:

Jesenice, Psáry, Libeň, Okrouhlo, Petrov, Jílové u Prahy, Zlatníky-Hodkovice, Zvole

Sousedící krajinné okrsky:

25 – Terasy Vltavy, 27 – Medník, 31 – Břežanský potok, 32 – Oáza, 34 – Zlatonosné Čechy

Popis vymezení krajinného okrsku:

KO je vymezen na vrchní části povodí Zahořanského potoka od uzavírajícího profilu v osadě „Na Ostrůvku“, ze severu je pak vymezen rozvodnicí s povodím Libeňského potoka od uzavírajícího profilu v propustku pod polní cestou na severním okraji chatové osady. Severní hranici území tvoří část povodí Botiče jižně od tělesa Pražského okruhu, který tvoří v území velmi ostrou bariéru.

PODVRŠÍ

33

STÁVAJÍCÍ KVALITY / CHARAKTERISTIKY KRAJINNÉHO OKRSKU

PODVRŠÍ

33

VODNÍ REŽIM

KO je odvodňovaný Zahořanským potokem, který tvoří páteř poměrně jednoduché hydrografické sítě, tvořené páteřním tokem a krátkými přítoky a/nebo přímo povrchovým odtokem. Zahořanský potok meandruje v údolí hluboce zařízlém do okolního terénu. Svahy na jižní části povodí jsou strmé a zalesněné, zatímco severní část povodí je dominantně využívána k intenzivnímu hospodaření na orné půdě. Právě zde je potenciální maximální retence povodí nízká, v zalesněné části je nadprůměrná. V území se nachází několik malých vodních nádrží a minimum geomorfologických proláklín vhodných k přirozené retenci srážkové vody. Východní cíp KO je zdrojovou plochou pro tvorbu přívalových povodní.

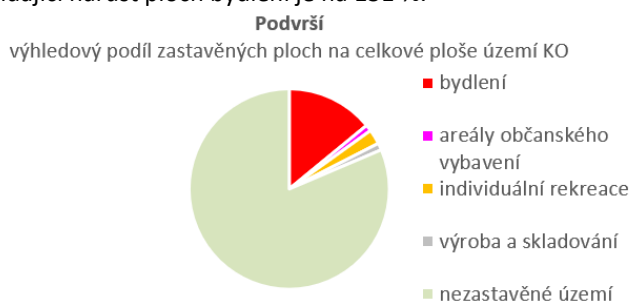
Hydrologický režim Zahořanského potoka je výrazně ovlivněn nakládáním odpadními vodami v jeho pramenné oblasti, která je velmi silně urbanizovaná (Horní Jirčany, Dolní Jirčany, Psáry).

HOSPODAŘENÍ V KRAJINĚ

Nezastavěné území je na severu KO využíváno zejména k intenzivnímu zemědělskému hospodaření na orné půdě. Jižní svahy jsou tvořeny lesy na poměrně dobře přístupných svazích se severní expozicí. V údolí Zahořanského potoka je jedna významnější vodní nádrž (rybník Mordýřka) a niva je využívána převážně jako louky.

OSÍDLENÍ A URBANIZAČNÍ PROCESY

V krajinném okrsku Podvrší se nacházejí sídla obcí Psáry a Okrouhlo, sídlo Libeř stejnojmenné obce, Horní Jirčany s horní (severní) částí Kocandy jako částí města Jesenice a západní část sídla Radlík a Svatováclavské Lázně z města Jílového u Prahy. Psáry jsou vesnicí s potenciálně širší obslužnou funkcí, které mohou obsluhovat i sousední Libeř a Zahořany. Sídla krajinného okrsku se nacházejí v zóně intenzivní suburbanizace. Spolu s krajinným okrskem Jesenický koberec zde došlo k intenzivní rezidenční suburbanizaci již v období 1991 až 2001 (nárůst počtu obyvatel na 135 % počátečního stavu), s eskalací vývoje v dalším desetiletí 2001 až 2011 (nárůst počtu obyvatel na 191 % počátečního stavu), s odpovídajícími nárůsty počtu obytných domů, bytů a zastavěného území. K velmi intenzivní přeměně původně malých obcí kobercovou zástavbou rodinnými domy a transformací rekreačních objektů došlo se všemi doprovodnými negativními jevy zejména v případě Psár a Dolních a Horních Jirčan. Rozvoj sídel Libeře, Zahořan a Okrouhla až doposud ctí jejich dosavadní urbanistický charakter. Záměry územních plánů vytvářejí podmínky pro další rezidenční suburbanizaci zejména v Psárech a v menší míře v Libeři a Radlíku; zástavba v Okrouhlu a Zahořanech se zastavitelnými plochami spíše jen zarovnává po obvodu. Celkový plánovaný nárůst zastavěného území je na 125 % stavu roku 2016, přičemž odpovídající nárůst ploch bydlení je na 131 %.

REKREACE V KRAJINĚ

KO je nástupním místem do významné rekreační oblasti Dolního Posázaví. Objekty individuální rekreace jsou na jihovýchodě území uspořádány do relativně malých chatových enkláv zejména ve vazbě na lesy (Nové Okrouhlo) anebo nivu a údolí Zahořanského potoka (Mordýřka, Na Ostrůvku, Haway, U Zlatého potoka). Na severovýchodě KO (u Psár a Jirčan) pak chatové osady plošně penetrují lesy. Územím KO prochází dvě dálkové turistické trasy (modrá a červená) z Prahy, resp. z Kamenice směrem k Vltavě.

PROSTUPNOST A CESTNÍ SÍŤ

Prostupnost krajinou KO je na severu velmi špatná jak do sousedních sídel, tak napříč. Prostupnost krajinou se výrazně zlepšuje na jihu území, kde plocha lesů a nivy potoka je protkaná hustou sítí lesních a polních cest.

PODVRŠÍ

33

EKOLOGICKÁ STABILITA A MIGRAČNÍ PROSTUPNOST

Ekologická stabilita území je na severu KO velmi nízká, založená zejména na náletové zeleni podél polních cest a komunikací, v jižní části území je ekologická stabilita naopak velmi dobrá, zajištěná lesním masivem a doprovodnými porosty údolní nivy Zahořanského potoka.

Osu ÚSES tvoří regionální biokoridor z údolí Vltavy dále na východ se dvěma vloženými regionálními biocentry (část RBC Záhořanský důl, RBC Les u Radlíku), ze které odbočují dvě větve lokálního ÚSES na jih (u Radlíku, lesem mezi Petrovem a Jílovým u Prahy) a dvě na sever (údolím Libeňského potoka, mezi Psáry a Libeří).

ZÁMĚRY SE ZÁSADNÍM POTENCIÁLNĚ NEGATIVNÍM VLIVEM NA KRAJINY

➔ A.5 VÝKRES ZÁMĚRŮ | ZÁMĚRY S VLIVEM NA KRAJINU

plánovaná stavba dálnice D3, přemostění údolí Zahořanského potoka a portály tunelových úseků

KRAJINNÉ HODNOTY A POTENCIÁLY KRAJINNÉHO OKRSKU

➔ A.2a VÝKRES HODNOT A KRAJINNÝCH POTENCIÁLŮ | PŘÍRODNÍ A KRAJINNÉ HODNOTY

➔ A.2b VÝKRES HODNOT A KRAJINNÝCH POTENCIÁLŮ | ÚSES A KOSTRA EKOLOGICKÉ STABILITY

➔ A.2c VÝKRES HODNOT A KRAJINNÝCH POTENCIÁLŮ | KULTURNÍ HODNOTY

Přírodní park Střed Čech

Údolí Botiče

Údolí Zahořanského potoka (Libřice), zejména přirozená niva mezi Zahořany a Libří a mezi Libří a Mordýřkou
Rybník Mordýřka

Lesní masiv lemující jižní okraj krajinného okrsku

Les severně od Horních Jirčan

Lalok lesa mezi Horními a Dolními Jirčany (garance nezastavěného krajinného prostoru)

VKP registrovaný Na Skále u Osnice

VKP registrovaný Dub letní v Psárech

Památné stromy Lípy za zahradami v Psárech, Hraniční dub v Moždýřkách, Lípa u kaple v Libři, Dub Na Doubí v Libři

Zachovalá historická jádra Dolních Jirčan, Psár, Libře, Zahořan a Okrouhla

Kultovní trampské chatové osady podél Zahořanského potoka (Libřice): LOK – Libřický osadní klub, Silver Foxes, Hawaii, Nevada, Vedralka

Kaple sv. Jana Nepomuckého v Dolních Jirčanech

Kostel sv. Jiří v Dolních Jirčanech

Kostel sv. Jiljí v Libři

PODVRŠÍ

33

ZÁVADY A PROBLÉMY KRAJINNÉHO OKRSKU

VODNÍ REŽIM V KRAJINĚ

➔ A.6a PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY A OHROŽENÍ

Přetížení Zahořanského potoka splaškovými vodami z Libře a Psár
 Zastavěné prameniště Zahořanského potoka v Horních Jirčanech
 Velmi úzké hrdlo Zahořanského potoka v zástavbě jádra Psár > vyplavování potoka na návsi v historickém jádru Psár
 Velmi nízké srážkové úhrny způsobené tepelným ostrovem hl. m. Prahy

HOSPODAŘENÍ V KRAJINĚ

➔ A.6a PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY A OHROŽENÍ

Hospodaření na velkých půdních blocích na svazích Zahořanského potoka s viditelnými projevy vodní eroze
 Lesy adaptované na vlhčí podmínky trpící přisušky
 Přetížení lesů rekreačními aktivitami, zejména chatovými osadami na jejich hranicích

URBANIZAČNÍ PROCESY (OSÍDLENÍ / KRAJINNÝ RÁZ)

➔ A.6a PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY A OHROŽENÍ

Kobercová rezidenční suburbanizace Psár a Horních Jirčan, přetěžující veřejnou infrastrukturu, krajinu rekreačními aktivitami a dopravní infrastrukturu individuální automobilovou dopravou
 Plošně rozsáhlý appendix chatových osad v lesích východně od jádra Psár, směr Bába a Sulice
 Přeměna rekreačních objektů v chatových osadách na trvalé bydlení s důsledky ve velmi obtížné dopravní obsluze a vysoké produkci odpadu, který není možné odvážet odpovídající technikou (úzké uličky)
 Tvrdý přechod suburbánní obytné zástavby na severním okraji Dolních Jirčan
 Tvrdý přechod suburbánní obytné zástavby na severním okraji Psár
 Vizualně velmi exponovaný areál cihelny severně od Psár
 Poněkud překotný rozvoj Radlíka, v prostorově izolované poloze od jádrového území Jílového u Prahy

PROSTUPNOST KRAJINY PRO ČLOVĚKA A CESTNÍ SÍŤ

➔ A.6a PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY A OHROŽENÍ

Obtížná prostupnost pro pěší a cyklisty mimo silniční síť zemědělskou krajinou na severu KO, zejména z Dolních Jirčan do Libně, z Libně do Okrouhla, z Dolních Jirčan do Zlatníků a ze Psár přes Mordýřku do Libře
 Obecně nízká prostupnost zemědělské krajiny neodpovídá potřebám každodenní rekreace výrazně zvýšeného počtu obyvatel KO
 Absence kontinuální pěší a cyklistické stezky z Prahy do Posázaví, z údolí Botiče přes Psáry a Jílové u Prahy k Sázavě

EKOLOGICKÁ STABILITA / MIGRAČNÍ PROSTUPNOST / ÚSES

➔ A.6b PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY ÚSES I

➔ A.6c PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY ÚSES II

Rozdílné vymezení RÚSES v ÚP a ZÚR; v lese u Libeře nejsou na RBK vymezena vložená LBC
 V lese východně od RBC Les u Radlíku chybí na RBK vložená biocentra
 LBC severně od Libeře nedostatečných rozměrů
 Chybí propojení mezi LBC severně od Libeře a LBK
 Chybí propojení LBK mezi Psáry a Libní
 Chybí propojení LBK v lese mezi Libeří a Psáry
 LBK severně od Okrouhla vymezený na orné půdě (nefunkční)
 Větev lokálního ÚSES mezi Psáry a Libeří na sever (LBC i LBK) vymezené na orné půdě
 LBK jižně od Psár tísněný rekreační zástavbou
 LBC v lese u osady Bába nedostatečných rozměrů

PODVRŠÍ

33

OHROŽENÍ KRAJINNÉHO OKRSKU

➔ A.6a PROBLÉMOVÝ VÝKRES | PROBLÉMY A OHROŽENÍ

Narušení vodního režimu a společenského a environmentálního života KO výstavbou dálnice D3 (zejména posílení přehřívání krajiny, změna režimu proudění podzemních a podpovrchových vod, narušení prostupnosti krajiny)
Obava z neřízeného vypouštění dešťových vod z plánované dálnice D3 do Zahořanského potoka

PODVRŠÍ

33

VIZE KRAJINNÉHO OKRSKU

Chladná jemně členěná kulturní krajina malých vesnic mezi loukami, poli a rybníky v údolí Zahořanského potoka.

RÁMCOVÉ PODMÍNKY VYUŽITÍ (CÍLOVÉ KVALITY) KRAJINNÉHO OKRSKU

Harmonická kulturní krajina jižních svahů údolí Zahořanského potoka mezi Zahořany a Psáry s loukami a poli členěnými mezemi a polními cestami nad přirozenou nivou Zahořanského potoka s vlhkými loukami a rybníky, přecházející do světlých romantických lesů přírodního parku Střed Čech a kaňonu Zahořanského potoka.

RÁMCOVÁ DOPORUČENÍ PRO OPATŘENÍ VEDOUcí K DOSAŽENÍ CÍLOVÉ VIZE KRAJINNÉHO OKRSKU

OPATŘENÍ VEDOUcí K DOSAŽENÍ CÍLOVÉ VIZE KRAJINNÉHO OKRSKU

Revitalizovat koryto a nivu Zahořanského potoka (odbahnit stávající rybníky, obnovit zaniklou rybníční soustavu, obnovovat louky a mokřady v nivě potoka).

Zajistit veřejnou prostupnost nivy Zahořanského potoka pro člověka i volně žijící druhy živočichů a veřejný přístup k potoku podél břehů a napravovat tak „privatizaci“ okolí potoka v minulosti.

Zachovat krajinné předěly v pásu sídel podél Zahořanského potoka.

Členit velké půdní bloky napříč svahy mezemi a cestami.

Vytvořit prostorové podmínky pro realizaci dálkového rekreačního cyklistického koridoru z Prahy do Posázaví.

Umožnit toliko omezený extenzivní rozvoj zastavěného území sídel odpovídající potřebám přirozeného demografického vývoje (přirozeného přírůstku) obyvatel obce; mírný populační růst sídel založený na vnější migraci připustit pouze ve výjimečných případech, kdy je žádoucí dosáhnout prahové populační hodnoty vybraného zařízení základního občanského vybavení (např. MŠ nebo I. stupeň ZŠ), v žádném případě nepřipustit přerůstání vesnic novou satelitní zástavbou.

Komplexně řešit eliminaci potenciálních negativních vlivů dálnice D3 na krajinu a její složky: zejména eliminovat riziko narušení vodního režimu a vodních zdrojů (vysychání studen atp.), zajistit migrační prostupnost přes dálnici pro člověka i volně žijící živočichy, minimalizovat fragmentaci volné krajiny a řešit estetické zapojení dálnice do volné krajiny (ozelenění pozemních úseků atp.).

UPOZORNĚNÍ NA VÝSKYT PRIORITYNÍCH OPATŘENÍ ČI ÚPRAV

Členění zemědělské krajiny za účelem zvýšení retence vody v krajině a ochrany zemědělské půdy před erozí.